

Blekinge
Lästes vid.
Kyrkobrunts pr.

Uppst. av Eliv Jansson
1930. Jansson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Odens hundar.

Mörra hade hört Odens hummar.
När då 'ra' lugnt o' mörkt om vindorn, ra' di ute. Och
ra' i lappen.

Bjälkinge
Göteborg
Rydebäck
Jyväskylä
1930

Jyväskylä 1930

Bor. av. Åke Jönsson

Född 1863 i Bonnstansta

-jällar.

Jönsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

I Valhalla bor va'en jätte. Så då' gick
mte un å' på mära Bergit, för han förmöllade en. Så hade
han en bost i Utsalaberget o' en i Tröskelback, o' di va'
förlit' fruktade, när di va' mte o' ginge. O' di tydde
ta' slora källar o' kaska som smäcknar, o' di ålo i fi-
ra himmar.

2991

Troll.

I Holje bodde trollen i Himmelsberget. Långa sörs stegen var di. Sånn kom då' oin ur berget, o' han grank. Dau sae di: "Va' grankar du för?" - "Ja" sja gau fe' även älle varn, fast ja' a' minst", svarade han. "F' du minst, vilken a' dau slöss?"

O'sin hade di ett bra auläpiske, o' oin mören kom en gubbe dit, o' dau sto' där oin trollgubbe i dammen o' kastade örra auf över vallen. Dau sae honom: "Hur han då' va' du gör sau?" - "Jo, oin ska' inte ha allt," svarade trollen.

Sen va' då' en levärn, o' där ville trollen dansa, o' di stoppe inte di trollen. Men sau

2991

va' dā' om, som fo' se fan o' skilja se ve' dom. Han
possade trydd, o' dan for di sin väg.

Så va' dā' en grubbe, han va' nalle
född pa' 1700-talets. Så frågde di honom: "Var du
pa' födels?" - "Ja, dā' gör ja", svarade han, "men Gung-
mor (äskan) håller ejur dom nu fö' hén.

2991

Skogssnurvar.

Så' va' om, som skulle fiska, o' då
satt skorunnan o' sverallade åt honom. Hon va'
ihåli, som när di ånnarvinne ett bagetraig. Hon
förrävillade folk. Si gick o' gick, o' när di kom hör'
en sjö, så troddde di, då va' deras sång, o' då lät di
sej i sjön.

Btl.
härber 2:1

Kyrkstolen 2:a

1930

Apost Petri Joppo
Väckers
Ber. des Försam
Näckern. f 1863 i Frimhj

66 LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Näckern visade sig som dygn. Han
kunne spela bra. Då' va' en, som gick över en bänk,
o' då' spelte näckern den grannaske vals. När då fråg-
te honom, hur han kom unna så sa han: "Ja' all-
lade mej noche, för ja' körade mej o' huvudet hems-
li'a hundar på det ban!" Island ble' då förvillade i
näckern. Många sätter honom hoppa i sjön.

2991

Grimisen.

Där di blev rika, hade di gomisse.
Hon va' en alu hög o' hadde rö' loppelur. Torade di
på Nisse bra, så komme han va' dukti på många
vis, men rebade di honom, så va' da' illa. Sjuen-
afslut, då skulle da' kakas gräs o' salkas ett litet
skräck i var glugg. Då skulle komfan ha.. - När
di skulle bygga skue, så hänta da', att da' kom bra,
o' di slags farfårligt, för vara en flicka va' där. Go-
nisse kom nu' spora sückas fö' gälen; o' om en los
karbrade, så va' Nisse koss hemme.

2391

Hängingare.

Då' vi' en, som fördde från jämre
i natt. När han kom te Bommarbyrs backe, så
slo' där ett stort längt frukthinnri, o' hon hoppade
på o' ok. Då' vi' da' så, att i gälen ovanför hade di fåt
ett leum på körkegåra. O' hon ok uppte den gälen
o' där va' han blan' kreaturen, för di hade buntat di'
te' myötteringen.

2991

Gästar.

Ena gäste, som häntes i går iana ut
mot Järnse gick en gång förbi körleau om Nyårsd-
agen. Han gick ända hem, o' gästarna gick hämta hem
ne hela tiden. O' när han kom hem, så va' dä' gäst
lånt i skräp, o' dä' frågade hon: "Hur kan dä' va' att
ni har haft lånt?" — "Vi har inte haft lånt." — "Ja kan
väl aldrig tro, att ja' har haft en gäst må' mej," sa
hon dä'. Sen posrade di krydd, o' askeau flö' om he-
la skräpet, o' gästen for ut genom skorstenen.

Om mifo hästarna lydde dra', när
di va' nlo o' händo, så skulle di få 'a' hundskon i
hästen o' gla igångom den. Man di skulle akta sig väl,

frå annars fick di en slätt, så då slo' i jorden. Då fick di
se gästen. Då satt han på vagnen, men då mötte
han däin, o' sen gick hästarna lätt.

Många körde gästabrygga. Då var då fö'
o' dra' spjäller och osa till ram i kakelugnen. O' då
skulle man mala den som blit gästabryxt må'
eft almnadslåt o' en dunk o' en sat. Då var
tanpa, då var gästen där säker.

2991

2991

Söderåsset.

då var bra, som sänkefri. O'året
före hade en, som badade i ån, sitt bra tids kom-
ma gångande.

2991

Om julaftan skulle askan i spisen
klappas väl ihop, för då synes då', om då' död
varen för ärest. Då va' då trått i askan mö' en
fat, om varene skulle dö.

2991

Blåkullaafándur.

Di skulle kunna väck, di som
 skulle fo' Blåkulla. Mötte di en trollkarling
 fra' Holje, sā miste di gai tro ista' avit ikring hem-
 me förs, den spottar på henne trojänger o' fö-
 sitt givna konstnärlid. Sen va' hon inte farli'. Di
 fick lov o' ha malm å körkeklöckorna o' förs-
 glas ur körkepinnetra. O' di skulle blåisa i
 vacklahallen. Sen gick dā'. Di skulle ut genom
 storstrumen på terrassen, o' på mörres, skulle di
 lebaka fo' druvan. Blåkulla va' på lu i o' dās hade
 di sā' rölit' o' fick varka sā' mors o' lärja trollkun-
 sten.

sl.
Listerö hol
Kyrkbacken
1930

Uppf. Elsa Fjällström
Bor. Ola Fjällström f. 1863.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Trollkarlarna i Fallshult.

En gubbe i Fallshult skulle hugga häi-
stulebar. Han lägger en ålla-fjärtan där och huggde inte.
"Väntar du på mig, som inte hugger din häorre?" sa en
gramme till honom. Men den där milan skulle vänta
full, så huggde den så spickarna flödade dom.

Så väntade en gash vid gatuh, som den
inte kunde slippa, och den spanade om näckerna på
en rock, så att den fick ingen ro. Så väntade den
där, som lät sig på att skilja dom från honom. Han
lämnade i bokan, som han skulle geinna åt Rålf
som han lämnade, pressade han krydd. "Gå brask," sa
Fallshults gästen.

Ett hollkvarnig.

"Hvaråren" va' hollkarl. Snapphanarna kom o'shulle skjunka honom, men då fö'r inte. Han sae fö'r dom: "Skjunkan var mitt i ansiktehet, ja' har dörf va' skott!" O'di kunnne inte skjunka honom. Sen när di gäll o' fäst mat, så fö'r han sin lössa o' villa skjunka dom, men di ha' för sej.

När di sät', så va' då' ont om frö' men då' kom frö' dit. Då' sa' han fö'r dom: "Vet ni, va' detta fröet är kommet från? Då' kommet från Danmark, fö'r då' va' korsat över vagnarna åtta dit." - Va' då' närem, som ville ha väst gjort, så gick di fö'r honom.

2991

2991

Trolldom.

Så' va' en smi', som hefade Gjöholm,
o' honom hade di te' sinnk dära. En gång hade en
dräng stulet smiös. O' ho roet då' va', så gjore Gjö-
holm ebb yja på stå'ef, o' den ludje torsdagsmor-
nen fo drängen se i pannan, o' då' kallade yjat
ut. Så' va' Gjöholm, som hade smilt ut da'.

2991

Skärslö.

Man kunde skärsla i varm. Så
 hänto på sitt ställe, att de ble i måtta del, o'
 di skyllade en förtalt ha fåt at. Han ble ju ärge.
 Så sier han: "Så ska ja visa vem som fåt då." Så
 föt han ett valbenfat, o' så lättrade han i at huvud-
 dasmamar, o' sen bar han ut då igen. Men den fred-
 je sa han: "Kom nu, så ska ni få se, vem som fåt
 då!!" O'då sto' han i valbuet o' hade gungodset.

2991

Magnika handlingar.

Di som villa ha mört smör o' mjölk
va' å o' kornade hos andra på Skärborsda'smoen.
Di hade di sina besvärjelser:

"Mell smör i mina körne,
all mjölk i mina böölle!"

Kyrkbyn, Bl.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Insgång

Nafn mellan juluppan o' jula-
dagen skulle di gå ödegång. Då skulle di gå se tre
korkor, o' di skulle bläsa i alla tre myckelhålén. När
di gick hem sen, så mötta di tibfärder o' bristassar,
som di kände. O' när di gick förbi en gär, o' nära
skulle di där, så så'di tibetaget där. - Det komme
se, hundan gröda då' ble', för närs då' ble' därl' t
skrämnde liarna o' skärerna blan' stenarna, men
va' då' bra, så hördes då', att vien högg bra. - Nu
di skulle va' lianes o' fastanes, för annars gick
då' infe.

2991

19

Blekinge
Kyrkhults sva.

Uppst. av Edvin Jepsson
1930

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Präster.

Prästerna va' så illa fröddla å' folket. En gubbe i Månasken hade förlorat sin ko o' fram hemma inlo. Så millo han prästen på Jämse kyrko. gävi, o' han sa: "Varför å' ni så lassa?" - "Jo, ja' har salt li' min endaste ko," sa' gubben. - "Så ga' ner ålla mästan, så ska vi se, va' kroca å' kommu!" Den prästen fö' fram en spigel o' läk honom titta i den, o' så sae han: "Känner han igen den frakten?" Jo, då' gjore han. Då' va' ett tung, Månaskens klocka. Då' la' kroca o' hände slach här sig. O' han gick dit, o' där lå' kroca.

2991

En präst va 'å' o' kände, o' råll som
då 'va' ramlade era hynhet å'. Men han ställde en li-
ten grubb i jämte, som fick springa o' hälls upp av-
ten. Den prästekrada mist steggan i svarta skolan,
o' han kunde sia, när han jar' faste tiden. Då ke-
ttrade han öjanen mot körbokfakel, o' den så han där.

2991

Kyrkohärde Gamm i Jämshög.

1836 kom Gamm frå Jämshög. Då var
 ingen i prästerna fört, som före gick frå Möckelns
 Präst. När han kom upp där, så sätta där en dipeskål o' smur
 rada å se salo. Då frågade han Karl Månezon må'je frå
 Jämshög o' ritade en ring ihring honom, i han fick
 milt gå ut, förrän Gamm kom fråka, då han än
 då! — Gammman hade ingen skjutte, han hade mist
 den i Svarta skolan.

2991

Prosten Hammar i Jämtkig.

Ola Nilsson, en storbonn i Björkefalla
 va' allti' på sockenstämmanne o' uppmunrade se mot
 prosten Hammar. En gång sa' prosten le' honom: "Då'
 ä' märket!, ja' ser aldrin Ola Nilsson utan en o'an-
 man gång, när då' sockenstämman, o' då' kommer
 han vara för å' krängla. Varförs går inte Ola Nilsson
 le' körkan till' oflare?" - Ola Nilsson svarade: "Vi har
 le' Nykörka (Blommendalys kyrka), gör vi, gör vi så',
 gör vi, för di har en mört bättre präst där, ha di,
 ha di så', ha di!" Prosten ble' nöjd.

En gång frågade prosten en pojke:
 "Va' ä' då' vederstyggligaste, som finns?" - "Ja' är
 ingenling vederstyggligare än en högfärdig präst," sa' pojken.

2991

En gång, när prosten Hammar åkte
skjuts, så frågade han skysspojken: "Vem ska öpp-
na buren?" — "Så ska du som åker snäckskjuts," svara-
de pojken. O' prosten fick öppna varvda grind, åtta
fi' Karlshamn, o' da va' administrationen hundra.

2991

Jämskogs kyrka.

När di skulle bygga Jämse kyrka,
 så ville di byggt henne i Hässleholm. Men så haddde
 fröllen i Hässleholms Hallar, o' di lär sej emot att. Frö-
 len fö'sej på att di skulle resla alla Hässleholms återan,
 om di mät lär den där, så där finns inte en sten. O'
 di reslade må' gullresel. När då' böjade ringa i Jämse,
 så funne int' fröllen fala där, o' di mäst'r danfran, o'
 di seglade danfran i sina ökenslockar.

2991

1803 brann Jämse kyrka. När då
 brann i tornet, så gjingde då' på vina psalme i
 tornet. Då' var då' en som sa: "Ja' ä' inte rädd, om
 både tornet o' lammet brände." Men han kallade i
 svarvun o' död. Så var då' svår storm, o' brännerna
 flöd. Då' brann grank. Si lydde rädda en del å
 Jämse kyrka, men en hopen ble' innebränd. 1862 sat-
 te di nytt torn, o' då' sätte Öller bråen, som står vid
 kyrkan. - Stora gärde, som ligger vid kyrkan brände också
 då' var en kaplan, som Helge Andersson, som fölket ha-
 de stor övertro på. Där han gick istående, fö' inle ellen.

7
Blekinge
Hirtor Ed
Kyrkhult
1930

Uppst. Blekinge
Bor. Ola Jönsson
Kullaberg
F. 1863
En söndag i Jämshögs kyrka för i världen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2391

Då va längt fr' körkan, ske ja sätta
när Jämre o' Kyrkback va en församling. Fr' Nabbet fr'
Jämre va då fira mil, så en fick ha mat mā se.
Bönnerna hade intagningsstället i Jämre. Där föra-
rade di klä'er, som di so' på se, när di kom fr' Jämre
på söndagen. En leumne ju inta gä'söndasteklä'rna
så lång väg. Di hade sina klä'er i pälshärlistan på
intagningsstället. - Matahuserna hade di mā se i
kören, o' där åt de o'säp o' skilade, medan prästen
predikade. Ve' nattvardsgång hade di möte mat mā
se, som di fallige skulle ha. Då va målt gjorde
o' näckes hela verken. Då fördär ficke di svälla, o'
sen på söndagen ficke di gå fr' körkan o' få mer mat.

2991

Han kunde få röka ocha i körkan. Skräddare-Nisse hade en gång skaffat se en högrot vadmalsdräkt, o' gesällerna sydde fast en bruna mässingsknappar mitt i ryggen. I denna dräkt trädde han in i körkan må' halben på ve' körhordörin t' han upp sifjan o' hänto den, o' sen gick fram fram o' helaletz på sista gången. Då' kunde nöd va' omkring 1800 då' han de.

En som brökte i ympelkvarnens fack en gång silla ve' stampalen i körkan o' hälla ympelkvarna. Men han satte där o' plockade sönder dom. Di gick körhovränden fram o' sae fe' honom: "Skäms du inte o' sitta o' plocka sönder ympelkvarnarna?"

Utanför körkan va' då' full märkes. Där va' bodar må' så' o' snus o' allt möjligt, för se folket hade jo många mil fe' fabriker, se' di fria passa på, när du va' i körkan. Likasånt va' då'

2991

re' begravningar. Då' va' hatt märken.

De' begravningar var do' likhisterna
på lätta gransstänger på högsvägarna. Då' hade de'
gransstänger må' däjer mellan, o' så' hängde kistan
på växerna mellan stängerna. Stängerna brögs många
av i förråg, för att de skulle va' svårighet förva o' lätta

När man skulle se' kistan o' döpa
barn, då' re' man. Då' händer en gång, att en kvinnna
lappade barnet på vägen.

2991

Skolan i Månasken.

År 1843 byggdes ett skollhus i Måna-skun. Då 'lä' i den lyckan va' kommerskulla rågång, som kallas Skollyglean. Den första skolläraren va' en smålärning, som hette Jonas Petersson. 1848 förfärgade han predika i skollhuset. Då kom massor å' folke för ö' höra på honom. Men prästen Nammar i Jämre försökte honom o' predika, för folket skulle gå i körkan. Ingen annan än prästen fick predika. Petersson mådde då, o' snart flyttade han tillbaka li' Smålan'. Skollhuset flyttades åtta årske delningen före li' Domakulla o' den li' Karlstuna. Här finns den äpp 1903. Tolkat så om skollärare Petersson: "Hö' frista lys, som lämndes i Skogarna är olärd man".

2991

Storbönder.

Måns Persson var född i Månaskeru; sen bodde han i Sprinkamala. Han var lantman och riksdagsman, och han hörde till alla slags friheter. Så hade han stället i Eriksborg i Mörkamala, och han försökte bärda se till Mörkamala, men där var det svårt att få. Sen köpte han Bengtsberga i Norums församling, och så kallade han på sitt hela "Kvinnafjäringen". Sen köpte han gården Brökhult i Hemmingsmala. Ibland var han i Stockholm, för han var ju riksdagsman. Sen talte de gamla om, att då ville en förläggare i Stockholm i riksskattskammaren. Och Måns Persson blev dömd, men han tyckte ryggen till Brökhult, och där hade de honom grände. Sen hette då före, att han döc i

i Brökhult, men många sät, att di begrom en alestlock.
 O' när di körde frå' gävern va' hästarna alldelvis orflockade. Klockharn spyrde psalmen 232: "Jag säg en gud, akelig man, vars värde vilda räckte...", för se då tyckte han passade.

Riksdagsmoran, hon sätto' slogo, o' sätta.
 de hon ell var drängar, som skötta gätern. Sen badde hon på vinnan dag. Nåla mellan gick in, så di ha-
 di intet ens en lärk o' dra' på huvudet, när hon va'
 döc, utan di gick ta' en å Månsas dejorber. - Barnen
 va' Ingvar Måansson i Holje o' Erik Måansson i Brökhult

Måns Persson va' en å Kuge-Kjellars basta
 vinner, så di va' lika goda allesammnan. Så va'
 1830 han döc. Han stod öppet o' fö'i stor skalla.

2991

2991

Min farfar Marsse Larsson va' född
 1785, o' han va' son til Lars Eriksson i Kämperskulla.
 Marsse Larsson o' hans fror, Ola Larsson, byggde Käm-
 perskulla gåern 1808, när Lantråmt utkom, slup-
 pe di o' komma ut. Den hem Marsse Larsson til Måna-
 stens gåern. Han fel' häradssdomare o' mört annat,
 o' han va' på sin ti' häradets mest framstående man
 1810 gifte han se må' Anna Jönsson i Erikstorp. Han
 va' skicklig i o' processa, o' de hålde på i många år o'
 processa. Du förfärlig! han hade han den besökte han
 Bommarstorpa gåern, 1836, för förra hörnen. Den ha-
 de han båda givana, til' hans son Ola Larsson va'
 så sot, så han kunde överlämna em. Bommar-
 storpa gåern lämpte han upp til' sin andre son, Jöns
 Larsson, o' han va' min far. I februari 1855 felte Mar-

2991

se Larsson slaganfall o' döc. Han hade vät rike, min
pongama, di gick di. En gång förde han frå Karlshamn,
han hade vät ur hämmarrönnen. Då' gide o' bläck, o'
han ri', o' då' stal di frå' honom. Utan Ola o' Jöns
hade han en son i Lekhantbyg, som hette Lars, o' en i
Tomakulla, som hette Thomas.

2991

Rönära faraherde.

Så' var' på 1700-talet. då' var' en idiot, ingen tryddde se om honom. Han gick alla där sälvt i markerna o' varitade sina får, men han varitade aldrig bort nära. Han död i Rönära mark, o' där var' fåren. Klockorna klimtade i jämse kyrka, o' då' gick prästen upp i tornet o' frågat, varu då' var'. O' klockorna svarade: "Rönära faraherde!"

När Isak Mattsson mördade sina föräldrar.

Då var en loppare i Bygarnäla i Norum,
som hette Mattis. Han o' hems herringa hade ett barn,
Isak Mattsson. O' när han ble' en fyra års, så dör faran
så hastigt o' artigt, o' då ville inte varför han dör. Sen
ble' moerna så illa sjukar. Då hade han släck hemme.
Han gick li' en grannhuset o'sae: "Mor ä' blygn så
illt sjukar!" Då gick Anna upp. Si fruade herringan
mot Isak, men hon kunde inte säga nåt. Sen gick
di. I kvällningen kom Isak o' bort: "Mor ä' dö!" Då
hade han släck hemme på brystet må' en öta. — Du gung
skar Isak i näsan på lu. O' räck som då' var, kom då' ut,
att di hade släck pårr i Bygarnäla, o' Isak hade
vat må'. Si skulle si Karlhamn i skulda fö rätta.

2991

2991

O'di ble' hukladr. Te'slut ga' Tsak mi'se i behånde. O'sen bl' han avrättad i Stoby före. Ta' va' brått, o'Tsak va' illa vi'se; han skulle ha å' se keragen, innan di halshöggn kom. Han va' vara 30 år, o'då' hände 1857.

Ike - Kjell.

Huge-Kjell va' nämndeman i
 Källboda o' storbonne förläsa. O' da' va' mörra
 bra storbonnes där på den fiern. Den hände då'
 se här mere va' rägängen, att Nissa-Kirk ble' död
 han o' Huge-Kjell ble' orvanner o' kom i slagenål,
 o' da' hände se så, att Sven, Auges pojke ble' rädd
 o' sbo' häl Nissa-Kirk må' en skalle. Hade han inte
 gjort då', så hade Huge-Kjell blitt hälslam i stalliet
 om han di i häcket ba' Huge o' heern. Sven död i
 häcket, o' di sag, att Huge slo' häl honom, för han
 ville bekänna. - När Huge-Kjell kom ut ur hält-
 et, så fråga' han se fr' Källboda, o' där frågde han
 en i piken, om di sahmade Huge-Kjell. Men hon
 s' uttalas han

svarade: "Då ha du inte nämnt nåck om!"

Ruge - Kyll hörjade nu lösa ut en häp
per tjivar ur fångeliket. Han gjörde ble' tjugom
maren. O' han hade andra tjugommars också,
som di körde fö' må' tjugoden. Då' va' Per Jöns-
son i Härnös o' Måns Person o' många andra
i Farabol o' Kärrboda. O' di hade sallt ut valer
mot tjuvarna, men valen fick nära hal'stop brän-
ning. Då' gick då' he'-hos Ruge - Kyll träffades en häp-
per i storbrömmarna, för han va' mökt ansedd.
O' då' va' ingen, som trodde annat, än att han
he' ga' bra. O' om pilada' berättl, 1813, kom folke dit
pa' gilla, o' där geler en i di därme, o' han tydde
inte hia riktigt, utan han sae fö' en dräng: "Ja'
vai va' din bonna lepparrock ligget?" - "Då' m'a du
våb aldrig?" - "Den ligget på Ruge läft."

2991

När dar 'ållé' kom di fra' höga
vederborrande o' omringade hela Källboda, o' där va'
torar o' ta' da' va' på själva myrsaffan di kom o'
hökkade Inge-Hjälts. O' di belämtade i Jämse kyrka,
när di för förbi. Di ville inte bekänna, men di
kände dom ända fr' Norje. När fängsalkaren fick
se dom, sae han: "Jaha, nämndemanna lemn-
mar i levall, o' har mot må'se. Ja' trodde inte,
ja' skulle ja' få frammande. Men nu ska' ja' leta upp
träskor fr' en allesamman," o' så sa' han fram hajar
na. — Alla skulle fö' Källboda o' lemnas till, för
di hade ju stolt örvallt. O' di hette ljunagods i
jo'en o' på alla möjliga ställen.

Näring, som också röjde sig-
ana, va', att när di hade stolt fr' Masse-Kalle, sa'
hade di glömk cu mossan, o' då' va' Inge-Hjälts. Men

2991

när di sae dā' fr' Auge, så förklarade han, att di
stoleb hos honom också, o' dā' hade di stoleb hans
mårra. - O' di hade var' fr' Karl Hanssons också,
o' där hade nien sagt, att dā' va' Auges rila mårr,
som va' vte. - Så va' mårrna, som länge han hos
fr' Auges, o' di hördes inte å se'n.

I Farabot bli dā' ett levme, när
di fick rila, att Auge va' hålfad. O' där höllnades
o' färdas på alla di vis, för där va' ju mört
lymagods gömt.

Men di sätte i Njöje hudda, Auge o'
käringen. Såntta va' inta hålfade så länge. Kä-
ringen dör i Kristianstad. I Jämse kyrka sätts ell
skamrät, o' på dā' dō': "Detta är Källerboda sätte.
Nr I Kärrundmannen Åke Nilsson!"

Blekinge
Österl. h.
Nyckelv. Sör
E. 1930

Uppsl. från Björneborg
Bok. Ola Jönsson 1905

42

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Ruges barn va' Björn, sone, Ola o'
Hanna. Ola bodde i Röshult, o' han ville aldrig va'
di andra. Björn ble' bonne i Källboda. Hanna
hade en dotter, som hette Sissa, o' hon va' gift
må' Ola Häkansson i Farabol. Deras son Ola gifte
se fö' Komprisshylla. O' när han kom dit, så hade
han må' se nira dyner, o' hans svärmar, dessa, kände
icke ingen dom. Si hade blitt skolna frå' hems hos
Mäss - Käll.

Kan nog hänta, Hauge - Kjell häroham
made frå' Skäffeljunga lakkare. När Karl den XII
förlorade i Trivet, så va' då' i Karlskrona en del
lakkare, som han hade lejt. O' di fick Skäffeljunga
o' Västra Karaby i Söder o' sätta en stakodol i
Stockholmen.

2991

Häkan Runan.
(fork. f. historien om Hes-Kall.)

Auge-Hallas son Björn hade en son, som hette Nils, o' han hade ett väldigt barn må' Råbba-Lamman, en son, som hette Längen Nilsson. Han var född i Röshult. Den sladde han se fö' bissman på 60-talet o' fick då namnet Gr. man, för han var bissman för byn Grilesborg. Runan var en rikti mästergjut, o' han stal överallt. I allmännergårdarna kom då fört svin, o' ingen visste vem, som lät dem. Runan arbetade om dära o' va' då ordentli, om nälderna var han inte i stal. O' han kom i sällskap må' Kompa-Nisse, som släkt had en källarinnig i Danmark. När de talter ve' så ba-

2991

va va' dā' om va' di skulle styra.

Pått som dā' va' sā' slats dā' i Bis-
kopsmåla skola, o' Kompa-Wissen ble' misräntet.
När Länsman Sandberg kom, så' va' inle Kompa-Wis-
sen hennna. Han va' i Herrsjöhult o' arbetade. När
länsmannen fick tag i honom, så' sae han: "Du har
slats i Biskopsmåla skola, o' du har säkert valt
må' om dā'. Nu ska' du berätta eller också' ska'
du ha' slukat!" Kompa-Wissen berände. Sen skulle
han fö' hälsat i Norge, o' när barnen så' dā', så' sae
di: "Se, far kommer o' åter!" Det begrep ju ingenting.
Både han o' häringen fördes fö' hälsat, o' häringen
förså' dā' minsta barnet må' se i fångelott, o'
dā' pallade i fångelott. Orman ble' förfölld.

Orman o' hans folk för häring o' mål-
to i Gashurra. Så kom di en gång fö' min far, Jöns
Mattsson, o' han' allt han skulle sprida för dom på levallen.

2991

Ø' där speltes o' dansades, o' den lejde far dom fö' o'
måla. Han hade en må'se, som hette Ivar. Ø'sa
va' där ena pite, som hette Hanna, o' hon hade en
fiskeman, Enn. Men hon dansade må' målaren,
o' Enn ble' äng.

Orman va' frimurare, laddas han, o'
ibland va' han i Kristianstad, o' han hade nän slago
stjärna må'. Ibland när di frågde: "Har å' orman?"
så svarade di: "Han å' på frimuraret! Men då' va'
då' inte sank, förr han va' då' inte frimurare. —
Blan' dom, som hängde ihop må' honom, va' Ros-
dahl, Pelle o' Lägerby från Västra. Måns Rosdahl
va' syskonen fe' riksdagsmannen Måns i Snäcke-
sta' i Villands Västra.

År 1860-talet stod då' på mörna
ställen, men 1868 följande di riket f' på allvar. Di
skulle sjala hundra kamrar sprit f' ett ställe.

Bräunneriet hū' mitt för längan, o'men di va' där,
slängde Pallin igen dörren, o'då' fö' ell, o'hun måh-
te slippa ut dom igen. Han va' så stark, så' han lyd-
de ta' stora stenar mā' fannsna o' balansera dom.

Så' hade di stolt fe' lämmane Vide-
bergs i Västana, o' hos Truls i Östa' hade di stolt
dynner, men dom lätts Truls i Östa' basta'.

Fö' ell annat ställe i Västana hade
di stoltak gäss. Rosberg gick upp på taket o' var gö-
nom skorstenen o'stal gässen. Sen komdi di fe' Kru-
tianska' o'sälde dom, o'där va' då' skykande åtgång

I Skärnäs hade di fyra drängar, som
skulle vaka för fyranne, o' Rosdahl sade en gång
ti' morskan där: "Moe, lilla, då' går mito för fyranne
o' komma nu!" Hon hade stora spetskager, o'då' va'
så' insprökt i spisekammaren. O'sen kom fyranne
o' fö' alltsammnan.

2991

Så skulle di se' Jöns Malmsons i Bom-
mersborg o'sjala. O'di gick illning havnu te' källorna
o' fö'dar det mystiskhada örn. Hos Karl Larsson i
Häpparvalla stal di fols sidor fläck. I skurmingen
kände di fö' Vänga må'da'. — Sen stal di fö' Lindgren
i Jämse, 1872. Om aftsökten hade di fröskat i sju
va' vål inläsk. Så' va' tre stora lösar, men di gick
igenom ånda' o'skole ell lass hem.

1773 stals da' i Bommersborg fö'
Jöns Malmsons o' på minna an'ra stället. Vi hade
satt pärmen, o' så hade vi placat ut ell lass pärss.
Så' mornun va' da' nioen å folket, som kom o' besök.
"Källadöern å' öppen, tjurarna ha vat' hår o' farb,
alts pärmen!" — Den som kände va' Per Jönsson i Östla.
Så kallade honom Håne. Pelle ella "Pelle må' di gula
frästan!" Si frislade till på brunn, men han hade
gott om pengar, o' ingen trodde väst om honom.

2991

2991

Zachrisa-Jösses skulle få' kvenika, o' han
 hade 1000 kronor hemma, som han skulle ha få' re-
 san. Orman gick hemma. Sen om natten hände
 detta eländet. Si bröt ner dörslan få' Zachrisa-Jösses
 o' knugger lag i Jösses o' villa ha pengarna. Si lärjade
 på alla vis, men Jösses ville inte lämna pengarna.
 Då hukade di att då lyft barnet i väggen, o' då föle
 si kvarn terner. O' då hade fridarvat dom så att
 di mådde få' dockum. Ja' räcklade fär, o' då kom
 Orman, o' han hade lite hackett, som han skulle ä
 mä'. Då sa' ja' få' Orman: "Har ni hittat violetts ida?"
 Si har vit få' Zachrisa-Jösses o' dockt o' slävt dom." -
 "Har di då?" sa' Orman, "Då" va' omis tojningar. Då' vore
 gott, om di finge lag på di rätte! Sen gick han upp
 få' dom o' ymnade se över dom o' va' så' ingmari". O'
 Kvarn var, att när di bröte se in, så' va' då' en, som
 sprang fö' döden, o' då' va' Orman. Då' ble' Orman

2991

hungen, men sen släppte de honom igen, för han hafte, att han skulle möta ve' rannskötningen. - En mössa, som Höglberg köpt fr' Lindgren i Jämshö, röjde dem också.

Stark fö' di i Högeskuna o' Tallin i Västra. Så hade di Rosdalsl kvar, o' han va' intet lätt o' ta', men lärman Sandberg fö' honom, kompa-visso o' Höglberg i Östa. Lärman hade rykt fö' Göteborg o' skulle fö' Amerika. Sandberg bega' se så' fort som möjligt fö' Göteborg, o' han timmer innan häten gick, för han hunden o' förlorade honom fö' Norje. Så sae di fö' Johanna, att hon skulle tala om fjuvaras bedriffrer. O' då gjorde hon, för hon trodde, att lärman va' i saluhuk. Den sae di fö' henne: "Johanna, du vill väl intet se din grubbe?" Men Johanna sa: "Den får ni inte se; han är i Amerika." Så fö' di in honom, o' häringen ble alldeles förskräckel.

Sen ble' di dömda fö' lie är. Man
ingen ville föra ut Havana. Fö'sak föste Ola-Kamyo
i Kompanshylla o' Söma-Svens ut Brunau. - En gång
kom Brunau fö' väst, o'då sag han: "Ja, nu har ja'
väl dansat?" Han va' samme dan som förrut. Sen
gifte han om se. Han ble' alldelvis uppfattad. När far va'
dö, kom han en gång fö' väst o'ville ha en skjorta.
Han fick ligga över natten hos oss, i den frile han
skjortan i' grilo sin väg. En gång va' han fö' Brunau
jors o'ville lana börsan, men då' fick han inta.

2991

2991

Berget Valhall.

I Valhall har du haft sin gudstjänst
i Odens ti'. Där skulle du i gamla tider göra å mä-
sy r'såmer i sjön. Odens boddde där.

Blekinge

Här hör jag

Kyrkbacken

1930

Uppr. Birg Jeppson 52

Trollåsen

Ber. Eva Jönsson

Brunabäckssäv. 1. 1863 i Jönköping

En bru' ra' vi' Jämre kyrka, o'når
di kom he' Brunabäckssäv, så to' hollen bru'en. Men
frästet va' mte mä'. Sen ringde frästen hemme he'
taka.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

3 Åleunge, Ryhult.
uppt. 1930 av Elin Jeppesen

53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Karins backe.

T Bonnarkorpo är en backe, som heter Karins backe. På 1300-talet, när profeten var här, började folket dö. Då som hette Karin från Småland var profetin. Hon sade till hennes man, att han skulle profeten få sluta lärda dem före. Sen grävde de ur henne på Karins backe. Men profeten förlade inte sluk, o' han försökte att di lärda begärt ett fel. O' som minne å Karin har då 'alts' varit sed, att den som gick förbi skulle kasta en rosenblad. 1902 undersöktes hon ja' då' må' en stäng, o' då' har säkert varit granskad då'.

Kyrkhult, Bl.

Elin. Jansson
1930.

534

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Några ortnamn från Kyrkhults socken.

Forsgården hörde Höjer, o' huv. bodde i
Höje. Sen flyttade far till Farabot. Sonerna flyttade sen
från 'Lummert; Bengt te' Bengtsboda, Käre te' Käriboda
o' Sigge te' Siggeboda. Fökharna bodde i Jungfrubygden
o' nioen va' från Mörkhult.

2991

Tornakulla heterde förr Grunloyp, men nu
brändes dā' å' grusokarna o' vle' en tom kulle, o'där
fö hår dā' Tornakulla.

Komporshulla har heter Kampershulla,
o'där har stått en lempa må' grusokarna.

En konfirmation i Jämshögs kyrka på 1700-talet.

T min ungdom träffade ja' en leden
i Kompanihallen, som hette Kalle Verum. O' han hade
, år 1838, fått en gubbe, som då va' 88 års gammal.
Han var konfirmerad för J. H. Billing, som va' kyrko-
herde i Jämse mellan 1740 och 1764. Den gubben berät-
tade om sin konfirmation: "Vi här uppte från sock-
nens kyrkor ginge ut tidigt en mörk liten klocka. Prås-
ten talte li' oss o' förhördle oss hitta däin, o' så på kerat-
ten bli' vi konfirmerade; o' sen gick vi hem igen. Tu-
gen a' oss komme låsa ells serva. - Den prästen va'
en grå talare!"

2991

2991

Folkmedicin.

När då' so' ve' katten, då' va' då' hok-
kus pokus må' då'. Di skenlle å' o' skaffa vito löt.
Hade di då' arvasilver, så' va' då' bra. Di skenlle
finna ova temte, o'så' unne' balean på katten
må' den. - Katten fikt inte va' unne, när Gunn-
mo er ok; för se katten va' hatt född.

2991

et 5

Villappaskott.

Hade di fått villappaskott, så
skulle di ha en flumbassabärss o' mil sorkens frukt.
Varande här i lövren, o' så skulle di dela på en bro
o' skjuta längs åt båcken. Eller också kunnat di dela
på en jordfaster den. Då' gick inlo hot genast; di
skulle ha åt lika länge som di har åt.

2991

Död och begravning.

När mankan va 'dö', va 'då' mest
en skulle göra. Psalmbacken o' saisen skulle ligga
på liket, för se då' va 'stål i saisen. O'sa hoddde
di, att di ginge igen, o' därfti skulle di finna ihop
lävena. O hände di biskupen, så skulle di salas ner
på jord, men di har ut liket. När en mankes
va 'dö' i sin säng, så fick di inte bira ut hemma
eller röra ve 'at, förrän di ringt i klockan.

Björkås
Dister red
Folkhant
1930

D. Edvinsson
Västergötland
os Ola Jönsson
Född 1863 jämte
Staffansvallen

60

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2991

Annanda' jid skulle di via Staffans skejje. Di se' te' en park, som rann åt norr. Dås skulle di vallna hästarna. O'sa' sjungde di:

"Staffan han viser sina hästar te' rams.
Välka med oss alla!"

2991

Bommarstorpsgårdens historia.

Bommarstorp-gården ligger i Järnsjö församling i Västergötland. Den har haft folk på den gårdens mark från urminnes tider till 1574, men då förstördes den svenska släkten. Den hördes då inte åt nåk, förrän i Karl XI:s tid, då var den här, som ägde gården. Den på Karl XI:s tid var den en, som hette Ragnhild, som hade Bommarstorp-gården. 1670 så hon se på sikt i kriget. Och då gick hon sen i sin åp. Då såg gården öda. Sen kom hon hem, när hon hade skjuttsat vid slaget vid Lund. Hon hade råt må i slaget, och sen rehävde hon till Bommarstorp. Och när hennes bror kom till Bommarstorp, så kände hon att gården igen. Den sålde hon gården för trehundra kronor till Lars o' Måns. Måns hade en herr, som hette Joens,

2991

men han ble' rikt gammal. Jöns' son ble' häradssöma-
re. Han hette Ingvar Jönsson o' va' far till den som
ble' hämmoder till rikesdagsmannen i Boa. Den hade
Jöns' gärn, o' han va' far till Carl Bonn o' Ingvar Bonn.

2991

När byn Månasken brann.

Hela byn Månasken brann i september 1811. Alla byns bönder hade en gemensam länga, som di hade lagår', stall o' bo i. Var bonde hade sitt eget boningshus, o' allt lä' sammankränt int' vat-annat. En gammal unman häckvissa bodde i en stuga. Hon räckte sätta ill på blåvios, o' sen brann hela byga ner. Då' ble' offr fö' bönnorna i körkulan, men då' räckte int', utan di körde ildering i hela länet o' liggde. Den framstår å' dom, karaderdomaren Nasse Larsson var bönnman. Han hade sin fiol må'se o' spelha. Te' slut fiksi di ihop sā' möck pengar, så att di kunde bygga upp sina gåvor.

2991

Seder och bröte vid bakhning.

Tyddes inte frö'et jäsa, så fick di
ä' på en annans vitast o' sljala vraspåren. Så
skulle di kyllna upp di först i ugnen. Om närau
horn in när brots jäste o' sa: "då' va' mört grant
frö", så' va' då' illa.

När frö'et skulle sätas i ugnen, så
fick di för o' ha ell fai greslena först.

Sen skulle di korsa över ugnen, så
gick då' inle o' holla sej fö' al.